

Szent II. János Pál pápa eszmeisége

ERDŐ PÉTER

Egyetemes pásztor a változó Európában

Elhangzott a „Szent II. János Pál pápa és a keresztény Európa megújulása” címmel rendezett nemzetközi konferencián a Pázmány Péter Katolikus Egyetem dísztermében, 2017. május 9-én.

¹Nikola Eterović: *Sinodi continentali. I consigli speciali del Sinodo dei Vescovi*. Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 2013, 4.

²*Ecclesia in Europa apostoli buzdítás az egyházban élő Jézus Krisztusról mint a remény forrásáról Európa számára*. 2003. június 28. In: *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*. Szent István Társulat, Budapest, 2005, II. kötet, 663–720.

³Giovanni Paolo II: *Profezia per l'Europa*, a cura di Mario Spezzibottiani, Piemme, Casale Monferrato, 1999.

⁴Dionigi Tettamanzi: *Presentazione*, uo. VII. Utalással a második Európa-szinódus munkaokmányára.

1. Európa helye a szent pápa életművében

Szent II. János Pál pápa hatalmas formátumú európai személyiség volt. Gondolkodásában Európa jelentette azt a földrajzi és kulturális keretet, amelyben lelkipásztori küldetését pápává történt megválasztásáig folytatta. De ez a valóság, mely számára egy nagyon fontos társadalmi közeget is képviselt, később is érdeklődésének fókuszában állt. Akkor is kitüntetett szerepet játszott gondolkodásában, amikor már az egész világegyház felelősségét hordozta. Utazásaival és tanításával valóban nemzetközi és globális szinten jelenítette meg az egyházat. Ugyanakkor Európa mégis figyelmének középpontjában maradt. Ő honosította meg a kontinentális püspöki szinódusok összehívásának szokását. Talán mondanunk sem kell, hogy ebben a sorban az első az 1991-ben Rómában összeült Európa-szinódus volt, amely teológiai és lelkipásztori szempontból kiértékelte a rendszerváltozás nagy eseményét, a kontinens politikai kettéválásának megszűnését.¹ Ezt a többi világrészek számára összehívott szinódusok követték, majd 1999-ben megrendezésre került a második Európa-szinódus, amelynek eredményeit az *Ecclesia in Europa*² kezdetű szinódus utáni apostoli buzdítás foglalta össze.

A püspöki szinódus Európa számára tartott második különleges ülésének előkészítése során új kiadásban gyűjtötték össze a nagy pápa Európáról szóló megnyilatkozásait, beszédeit, leveleit. A kötet 1021 oldal terjedelmű, pedig anyaga csak 1999-ig terjed.³ Már ebben a kiadványban is megjelenik a téma aktualitásának igazi indoka: „nagy a veszély, hogy megfogyatkozik a reménység”.⁴ Az 1989-es rendkívüli változások ugyanis gyökeres átalakulást hoztak Európa történetében. Azonban a hit és a tanúságtétel számtalan jele ellenére és a kétségtelenül szabadabb és egységesebb együttélés keretei között mégis megmutatkozik, hogy a nemzetek lelkének mélyén sokkal súlyosabb sebek rejlenek. Ezeknek a következményei pedig gyakran csalódást okoznak.⁵

2. II. János Pál víziója Európáról

II. János Pál Európáról szóló megnyilatkozásainak hosszú sorát jellemző módon az a levél nyitja, amelyet 1978. december 2-án Lékai László bíboroshoz és Magyarország püspökeihez intézett.⁶ A levél

⁵Vö. uo. azt jelenti be, hogy Luigi Poggi érsek lesz a Szentszék követe a magyar hatóságokkal folytatott párbeszédben. Ezután a pápa kijelenti, hogy a VI. Pál nevében elkezdett munkát folytatni kívánja, mert a magyar egyházzal való különleges törődésnek igen sok oka van. Ezek között megemlíti Lengyelországot és Krakkó városát. Beszél arról a kötelékről, amelyet a szomszédság, a közös történelem, a közös uralkodóházak és a hasonló sors jelent a két nép között. Szól a magyar származású Szent Hedvig királynő személyéről is. Hangsúlyozza, hogy az elmúlt korszakok „kétségtelenül előkelő helyet jelöltek ki” a magyar nép számára „egész Európa, s főleg az egyház és a keresztény vallás történelmében”.⁷ Utal Magyarország ezeréves történetére is, és hangsúlyozza, hogy Szent István királyt joggal tiszteljük mint Magyarországot védőszentjét és az apostoli hit megalapozóját országunkban. Ennek alapján leszögezi, hogy „a Katolikus Egyház, melynek olyan jelentős szerepe volt Magyarország történelmében, most is át tudja hatni” az ország „szellemi arculatát”. Amit pedig a Katolikus Egyház Krisztus evangéliumának fényéből a társadalom felé közvetíthet, a lélek erejét, a lelkiismeret és a szívek megújulását, a szeretet parancsát, az emberi méltóságot, a szabadsághoz való ragaszkodást, a közjóra irányuló munka szeretetét, azt nemcsak a magyar nép, hanem — a pápa gondolataiból következően — egész Európa javára felajánlja.

⁶Magyarul: *II. János Pál megnyilatkozásai III*, 20–21.

⁷Uo. 20.

Beszéde az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsának plenáris ülésén 1978-ban

A szent pápa második jelentős európai témájú megnyilatkozása 1978. december 19-én hangzott el az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsának plenáris ülésén. Hivatkozott arra, hogy ugyanennek az európai püspöki tanácsnak az 1975-ös szimpóziumán lengyel résztvevőként beszédet tartott. Abban VI. Pál útmutatásából indult ki, aki arra szólította fel a püspököket, hogy „ébresszék fel Európa keresztény lelkét, mert abban gyökeredzik Európa egysége”.⁸ Ezt pedig úgy lehet megtenni, ha megtisztítjuk, és eredetük forrásához vezetjük vissza azokat az evangéliumi értékeket, amelyek ma is jelen vannak, de széttagolva és pusztán földi célokra irányítva. Fel kell éleszteni és meg kell erősíteni az emberek lelkiismeretét a hit fényénél, ezt a hitet pedig hirdetni kell, akár alkalmas, akár alkalmatlan.⁹

⁸AAS 67 (1975) 588–589.

⁹Vö. uo.

¹⁰Giovanni Paolo II: *Discorso al Consiglio delle Conferenze Episcopali Europee in Assemblea Plenaria*, 1978.12.19, in Giovanni Paolo II: *Profezia*, 41.

VI. Pál volt az, aki Szent Benedeket Európa védőszentjének nyilvánította. Ezeket az alap gondolatokat továbbfűzve II. János Pál megállapítja, hogy Európa nem a kereszténység bölcsője. Maga Róma Péter és Pál apostolok szolgálatának köszönhetően kapta az evangéliumot. Az apostolok pedig Jézus Krisztus földjéről jöttek. Ám Európa két évezred alatt olyan lett, mint egy nagy folyó medre, melyben áramlott a kereszténység, termékenyvé tette a földet, megélevenítette a földrész népeinek és nemzetekének lelki életét. Ennek során Európa annak a misszióknak a kiinduló pontja lett, amely a többi földrészekre is eljutott.¹⁰ A pápa már ekkor hangsúlyozta annak fontosságát, hogy az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsában minden ország püspökei legyenek teljes mértékben képviselve és legyen lehetőségük is, hogy kivegyék a részüket a munkából. Csak

így lehet teljes az egyház és a kereszténység problémáinak elemzése. Mert éppenséggel magának az egyháznak és a kereszténységnek a kérdéseiről van szó, melyeket ökumenikus szempontból is meg kell közelíteni. Hiszen igaz ugyan, hogy Európa nem teljesen katolikus, de az is igaz — mondja a pápa —, hogy „szinte teljesen keresztény”.¹¹ Ez a beszéd akkor bátor állásfoglalást is jelentett a kereszténység szabad gyakorlása mellett azokban az országokban, ahol az egyház működése akadályokba ütközött.

¹¹Uo. 42.

Ugyanakkor ráirányította a figyelmet arra, hogy Európa keleti felének is van olyan sajátos öröksége, ami nélkülözhetetlen összetevője a földrész lelki és kulturális azonosságának. Ebben az irányban tett határozott lépés volt Szent Cirillnek és Metódnak, a szlávok apostolainak beiktatása Európa védőszentjei közé. Ezekhez járult a *Slavorum apostoli* kezdetű enciklika, melyet Szent Cirill és Metód evangelizációs munkája 1100. évfordulója alkalmából adott ki 1985. június 11-én.¹² Később is elhangzott a lengyel pápa tanításában az a szállóigévé vált mondat, hogy Európának és az európai egyháznak mindkét tüdejével kell lélegeznie.

¹²Magyarul: II. János Pál megnyilatkozásai I, 409–429.

Kapcsolat az Európai Közösséggel

Ám II. János Pál pontifikátusa elején nem csupán belső egyházi összefüggésben foglalkozott Európa gondolatával, hanem személyesen is kapcsolatba lépett az Európai Közösséggel. 1979. március 22-én már beszédet intézett az Európai Közösség Gazdasági és Szociális Bizottságához. Hangsúlyozta, hogy a Katolikus Egyház ugyan nem illetékes a szervezés technikájának különböző szektoraiban, de fontosnak tartja a testvériség szélesebb körű elterjedését mindenki szabadságának és azonosságának tiszteletben tartásával. Ugyanakkor azt kívánja, hogy a felelős szereplők ne feledkezzenek meg ennek a bonyolult emberi valóságnak egyetlen szempontjáról sem, és etikájukban a gazdasági és társadalmi projektek szintjén is vegyék figyelembe az egyes emberek jogait és azokat az alapvető intézményeket, amelyek a társadalmi igazságosságot, a családi életet, az emberi és lelki haladást szolgálják.¹³ 1979. április 5-én pedig már az Európai Parlament elnökségének hivatalához intézett beszédet. Hangsúlyozta, hogy a pápa csak a saját vallási és erkölcsi küldetésének keretében szól hozzá a testület munkájához, hogy felhívja az európai polgárokat, hogy választói kötelességüket jól teljesítsék, és ebben csatlakozik az európai püspökök buzdításaihoz. Lelkipásztori gondoskodása több százmillió ember lelki és emberi szükségleteire vonatkozik, akiket ez a politikai struktúra érint. A pápa kívánsága az volt, hogy az európai képviselők haladják meg a túlzottan pártos álláspontokat, és törekedjenek szabadon a lényeges kérdések megoldására, vagyis azt keressék, hogy hogyan lehet egy tágasabb testvériséget elérni anélkül, hogy az egyes országok és régiók saját értékes hagyományaiból bármit is elveszítenének.¹⁴ Világosan megfogalmazza, hogy tudatosan vállalni kell azokat a feladatokat, amelyek az egyes emberre mint hazájának és annak a régióknak a polgárára hárulnak, amelyet közös történelem és közös sors jellemez. Ez Eu-

¹³Vö. Giovanni Paolo II: *Discorso al Comitato Economico e Sociale delle Comunità Europee*, 1979.03.22, in Giovanni Paolo II: *Profezia*, 42–43.

¹⁴Vö. Giovanni Paolo II: *Discorso all'Ufficio di Presidenza del Parlamento Europeo*, 1979.04.05, in Giovanni Paolo II: *Profezia*, 44–45.

- rópa vonatkozásában keresztény történelmet jelent, de vállalnia kell a felelősséget mindenkinek azokért a feladatokért is, amelyek világpolgárként hárulnak rá.¹⁵ Az emberek erkölcsi felelősségérzetéről beszélt itt a pápa, de hangsúlyozta azt is, hogy ezek az emberek már népekhez tartoznak, rendelkeznek saját hagyományokkal, saját jogokkal, „különösen pedig az identitásukhoz való joggal. Ezeknek a népeknek hivatása, hogy szorosabb egységre lépjenek. A társulásnak ezért sohasem szabad uniformizálásra vezetnie, hanem épp ellenkezőleg hozzá kell járulnia, hogy minden nép jogait és kötelezettségeit kellően értékeljék, tiszteletben tartva saját szuverenitását, hogy így gazdagabb harmóniát valósítsanak meg, és képessé tegyék ezeket a népeket arra, hogy a többiekkel kapcsolatba lépjenek összes értékeikkel, különösen pedig erkölcsi és spirituális értékeikkel együtt.”¹⁶ Ezért hát az így egyesült partnereknek sohasem szabad elfelejteniük, hogy ők magukban még nem a teljes Európa, és tudatában kell lenniük, hogy közös felelősséggel tartoznak az egész kontinens jövőjéért. Ebben az összefüggésen értékeli a pápa az Európai Parlament működését.

**Korai
megnyilatkozásainak
alapgondolatai**

A fenti korai megnyilatkozások mintegy nyitányként vonultatták fel a szent pápa alapvető gondolatait Európáról és a földrész népeinek együttműködéséről. Különösen kiemelkedik az alapelvek közül annak megállapítása, hogy Európa teljességét csak keleti és nyugati felének együttese alkotja, valamint annak hangsúlyozása, hogy a földrész kulturális és erkölcsi alapját a kereszténység jelenti, amelynek értékei még elvilágiasodott formában is fellelhetők ezekben a népeknek az életében és hivatalos struktúráiban. Ám a kereszténység értékei akkor válnak igazán termékenyvé Európa számára, ha visszacsatolják őket eredeti vallási alapjukhoz és kiindulópontjukhoz. Mindez az emberi megnemesedésnek és a kulturális gazdagságnak olyan termékeny közegét alakíthatja ki, amelynek küldetése lehet az egész emberiség számára.

Ezek az alapgondolatok rengeteg részlettel gazdagodtak a későbbi évek során. II. János Pál Európáról szóló tanításának legreprezentatívabb összefoglalása pedig az *Ecclesia in Europa* kezdetű apostoli buzdítás volt. Ez a dokumentum majd négy évvel a második Európa-szinódus után jelent csak meg, mert időközben a 2000. év nagy jubileumának ünnepségei minden más munkát háttérbe szorítottak.

3. II. János Pál Európáról szóló tanításának szerkezete és hangsúlyai

Az *Ecclesia in Europa* kezdetű apostoli buzdítás Krisztus személyével kezdődik, és apokaliptikus motívumokat pendít meg. A kiinduló idézet így hangzik: „Ne félj! Én vagyok az Első és az Utolsó és az Élő” (Jel 1,17–18). A szent pápa átérezte az evangélium és Európa viszonyának drámaiságát. A szorongás hangulatából akar kivezető

utat mutatni. A reménységet pedig Krisztus személyében jelöli meg, aki feltámadt, és aki már legyőzte a rosszat. Ő érkezik el az idők végén, hogy mindent beteljesítsen (vö. *Eccllesia in Europa* 6. pont — a továbbiakban EE). A dokumentum szól a keresztény emlékezés elvesztéséről és a jövőtől való félelemről mint földrészünk sajátos jellemzőiről (EE 8). Szól a közömbösségről, az individualizmusról és azokról a törekvésekről, amelyek „az európai kultúrát a saját történeti fejlődését és egyetemes elterjedését meghatározó keresztény örökségtől függetlenül próbálják bemutatni” (EE 9). Aggodalommal beszél egy olyan új kultúráról, melyet „nagy mértékben befolyásol a tömegtájékoztatás, s olyan sajátságok és tartalmak együttese, melyek ellentétesek az evangéliummal és az emberi személy méltóságával” (uo.). Ezzel kapcsolatban szól arról a jelenségről, amelyet a „halál kultúrájának” nevezhetünk (uo.). Ezután azonban a remény jeleit sorolja fel, amelyek egyben kihívásokat is hordoznak. Beszél a hitvallók és a vértanúk sokaságáról, a plébániák és az egyházi mozgalmak életéről, szól az ökumenikus törekvésekről. Ezeknek egyébként Európában igen nagy a jelentőségük, hiszen a katolikus közösség mellett nagy súlya van az ortodoxiának és a protestantizmusnak is. Ezért Európa ennek a párbeszédnek kitüntetett helyszíne. Az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsának különleges ökumenikus kapcsolatait az utóbbi években egyrészt az Európai Egyházak Tanácsával (KEK) alkotott közös bizottság (Joint Commission) munkája, másrészt az együtt szervezett európai ökumenikus találkozók (Basel 1989, Graz 1997, Nagyszében 2007) fejezték ki.¹⁷ Az ortodoxiával való együttműködés — különösen az erkölcsi és társadalmi kérdések területén — sajátos formát öltött 2008-tól az Európai Katolikus–Ortodox Fórum tevékenységében.¹⁸

¹⁷Vö. Consiglio delle Conferenze Episcopali d'Europa: *L'incontro e la speranza. I vescovi d'Europa di fronte alle sfide del tempo e alle attese dell'uomo 2006–2016*, a cura di Paolo Bustaffa, Cantagalli, Siena, 2016, 377–420.

¹⁸Vö. uo. 421–446.

A kibontakozás útja a Krisztushoz való visszatérés

A kibontakozás útját a pápai dokumentum a Krisztushoz való visszatérésben jelöli meg. Az egyháznak a legdrágább kincset kell Európának felajánlania, amit senki más nem tud adni: a hitet Jézus Krisztusban, aki a remény forrása (EE 18). Krisztus világos megvalósására van szükség, mert ebből születik a remény és az öröm (uo.). Ő ad értelmet a történelemnek, őt kell újra és ismételten hirdetni, mert ma már Európában is szükség van egyrészt a vallásilag közömbös tömegek körében az evangélium hirdetésének megújítására, másrészt a szó szoros értelmében vett meg nem keresztelt rétegek körében az első evangelizálásra is (EE 46). Európában az egyház küldetésének legfontosabb hangsúlyát az új evangelizáció jelenti.

Ez a tanúságtétel a többi keresztényekkel való egység keresésében és más vallásokkal való dialógusban is meg kell, hogy nyilvánuljon (EE 53–55). Ki kell terjednie a kultúra evangelizálására, ennek keretében nagy a jelentősége a katolikus iskoláknak, de a tudományos és egyetemi munkának is (EE 59). Ugyancsak fontos szerepe van az egyházi kulturális javak megbecsülésének, hiszen ezek „a kulturális értékek az évszázadokon át vallott hit eleven tanúi”, melyek „hatásos eszközei lehetnek az új evangelizálásnak és a ka-

tekézisnek, s felszólító erejük lehet a misztérium iránti érzék újrafelfedezésére” (EE 60). Az új evangelizáció összefüggésében a fiatalok hitre nevelése döntő jelentőségű. Rendkívül aktuális feladat a közösségek létrehozása és az elszigetelődés elkerülése (EE 61). Ezért elő kell segíteni a fiatalok közötti találkozásokat és az imádság légkörének kialakítását (EE 62). Ugyancsak nagy kihívást jelentenek a tömegtájékoztatási eszközök és az új kifejezési formák. Hasznosnak minősíti a pápa az egyházak közötti információ- és stratégia-cserét a keresztény hírközlés különféle módjairól (EE 63).

Nem csupán keresztény közegben való nevelésről és nemzedék-váltásról van azonban szó, hanem missziós lelkület is szükséges a „pogányok”, a kereszténységgel semmilyen kapcsolatban nem lévők között (EE 64). Ebben az európai összefüggésben is döntő fontosságú az imádság, a liturgia és a szentségek újrafelfedezése (EE 66–82), a vasárnap vallásos szellemű valódi megélése (EE 81).

**A remény
evangéliumának
szolgálat**

A remény evangéliumának szolgálat a szegények szeretetét és a szolidaritást is megkívánja. Különleges elkötelezettséget jelent a házasság, a család és az emberi élet szent voltának igazsága mellett (EE 83–95). Így válik lehetővé az emberhez méltó társadalom építése, amelyben el lehet kerülni a szabadság nélküli igazságosság totalitárius utópiáját éppúgy, mint az igazság nélküli szabadságot, amely utóbbihoz a „tolerancia” hamis fogalma kapcsolódik (EE 98).

Ezzel szemben egy emelkedettebb toleranciafogalom rajzolódik ki. Maga a dokumentum beszél ugyanis a mindenkit tiszteletben tartó együttéléstről, amely az igazságos rendet és a törvényességet is keresi a bevándorlók befogadásának és integrációjának folyamatában (EE 100). Tekintettel az okokra, a nyomorúságra, a fejletlenségre és a szabadság hiányára, amelyek sokakat szülőföldjük elhagyására készítetnek, a pápa összefogást sürget egy igazságosabb nemzetközi gazdasági rend érdekében (uo.). Szól arról is, hogy a közjó egyetemes természete megkívánja, hogy az egész emberi nem igényeit figyelembe vegyünk. Éppen a globalizáció jelensége kell, hogy szolidaritásra ösztönözzön a termelésben és a javak cseréjében (EE 101). Leszögezi, hogy az emberi személyek azonos méltóságának és a gyengébbek iránti szolidaritásnak a tiszteletben tartásával kell a befogadás kérdését kezelni. Ugyanakkor „a közhatalom felelőssége, hogy — a közjó követelményeit figyelembe véve — ellenőrzés alatt tartsa a bevándorlás folyamatát” (uo.). Hangsúlyt helyez a valós integráció formáinak keresésére, az egyes nemzetek saját kulturális örökségének védelmére (EE 102) és arra is, hogy az egyház hatékony szolgálatot és lelkipásztori tevékenységet folytasson a bevándorlók és menekültek javára (EE 103). Végül a pápa Európa spirituális hivatásáról beszél az emberi értékek szolgálatában. Ebben az összefüggésben az európai intézményeket név szerint is említi. Kifejezetten kéri az európai intézményektől és az államoktól annak elismerését, „hogy a társadalom helyes rendjének igazi etikai és polgári értékekben kell gyökereznie”, és hogy „ezek az értékek elsősorban külön-

böző testületek örökségei... e testületek közé tartoznak az egyházak, az egyházi közösségek és a többi vallásos szervezetek. Főként, mivel már az európai nemzetek megalakulása előtt léteztek, nem tekinthetők pusztán magánügynek, hanem sajátos intézményes formákban működnek, melyeket komolyan tekintetbe kell venni” (EE 114). Ezért az állami és európai intézmények rendelkezései „akkor lesznek valóban demokratikusak, ha biztosítják ‘az egészséges együttműködést’ az egyházakkal és a vallási szervezetekkel” (EE 114). Külön hangsúlyt tesz a pápa az európai intézményekkel kapcsolatban „a vallásszabadság jogára és mindarra, ami az emberi élettel kapcsolatos, a fogantatástól kezdve a természetes halálig és a házasságon alapuló családig: ezeken alapszik a közös Európai Ház” (EE 115).

Az Európai Unió alkotmányozási folyamata és a zsidó-keresztény gyökerekre történő utalás kérdése

Mindezek alapján teljesen érthető, hogy az Európai Unió alkotmányozási folyamatában és a Lisszaboni Szerződés előkészítésének munkálatai során a Szentszék mindent megtett, hogy a kereszténységre, vagy a zsidó-keresztény gyökerekre vonatkozó utalás kerüljön a szövegbe, hiszen a szent pápa alapvető meggyőződése volt, hogy Európa önazonosságát, életképességét és konkrétan az európai egység intézményes előmozdítását éppen a kereszténység alapozza meg. Mindezek fényében szinte megható az az igyekezet, amellyel a Szentszék az európai egyházi vezetőket is kérte arra, hogy hazájuk európai uniós képviselőinél járjanak közben ennek az ügynek az érdekében. Ennek az igyekezetnek akkor sem szakadt vége, amikor emberileg már igen valószínű volt, hogy ez a törekvés nem jár sikerrel.

Az azóta eltelt évek igazolni látszanak, hogy II. János Pál kiengesúlyozott és emelkedett szemléletére, a krisztusi örömhírből fakadó reményre és nyitottságra ma is szükség van, mindez napjainkban is aktuális.

A VIGILIA KIADÓ AJÁNLATA

<i>Eberhard Schockenhoff: Elszántság és szembeszegülés. A vértanúk életének tanúságtétele...</i>	2.900,-
<i>Villányi László: Voltaképpen</i>	2.400,-
<i>Roger testvér: Isten csak szeretni tud</i>	2.400,-
<i>Walter Kasper: Luther Márton. Az ökumené jegyében</i>	2.400,-
<i>Vasvári Zoltán: „Tartani a tollat mozdulatlan”. Rónay György életműve, fogadtatása és utóélete. Tanulmányok és bibliográfia.....</i>	4.900,-
<i>A csend történései. Szakralitás, Biblia a mai magyar irodalomban és művészetben</i>	2.200,-
<i>Klemens Ambruster – Matthias Mühl (szerk.): A diakonátus teológiája</i>	3.500,-
<i>Lukács László (szerk.): Innen és túl. Versek az Isten-kereső emberről</i>	3.500,-

A könyvek megvásárolhatók vagy megrendelhetők a Vigilia Kiadóhivatalban és a honlapunkon:

1052 Budapest, Piarista köz 1. IV. em. 420.

Telefon: 36-1-317-7246; 36-1-486-4443; Fax: 36-1-486-4444;

E-mail: vigilia@vigilia.hu; Honlap: www.vigilia.hu

